

Zagreb, 15. ožujka 2017.

Naknada za obnovljive izvore energije

Sažetak

Kako je u javnosti sve prisutniji dojam propitivanja postojećeg zakonskog okvira za korištenje obnovljivih izvora energije u proizvodnji električne energije, DOOR kao udruga stručnjaka koja se bavi energetske održivim razvojem, podržava obnovljive izvore energije i smatra da je nužno čim prije osigurati jasan okvir za razvoj takvih projekata, ovim putem iznosi svoje stajalište o sustavu potpore obnovljivim izvorima energije, trenutno aktualnom pitanju naknade za obnovljive izvore energije i budućem razvoju sustava korištenja obnovljivih izvora energije.

DOOR smatra da je u interesu krajnjih kupaca električne energije transparentan obračun svih troškova proizvodnje, prijenosa i distribucije električne energije, jer će krajnji kupci u svakom slučaju platiti sve troškove – bilo izravno kroz svoj račun, bilo kroz intervencije putem državnog proračuna.

DOOR smatra kako je za nastavak nesmetanog rada postojećih postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije nužno ispunjavanje ugovorenih obaveza u sustavu poticaja, ali i sudjelovanje proizvođača u planiranju rada i pokrivanje troškova uravnoteženja, radi stabilnosti elektroenergetskog sustava u cijelosti. Učinkovito funkcioniranje tržišta električne energije omogućit će opskrbljivačima smanjivanje cijena, pogotovo ako nema intervencija u tržište (poput obveze otkupa električne energije od HROTE-a po reguliranim cijenama ili drugih mjera koje suzbijaju mogućnosti konkurencije). Pri tome DOOR ističe da su krajnjim kupcima za „obranu“ od rastućih cijena najprikladnije mjere energetske učinkovitosti, kako za privatni stambeni sektor, tako i za javni sektor i gospodarstvo u cijelosti. Također, razvojem koncepta „kupca s vlastitom proizvodnjom“, kupci su manje izloženi promjenama tržišnih cijena, tim više što je veći udio električne energije koju su proizveli za vlastite potrebe u odnosu na električnu energiju koju su preuzeli iz elektroenergetskog sustava.

DOOR također naglašava značaj zaštite ugroženih kupaca energije koji se već i sada suočavaju s velikim poteškoćama u podmirivanju svojih računa za energiju i energente, a kao najbolji mehanizam zaštite ugroženih kupaca ponovo ističe mjere energetske učinkovitosti.

Pozadina

DOOR smatra kako je sustav poticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije temeljen na zajamčenom dugoročnom otkupu po poticajnim cijenama bio najbolje rješenje za početak razvoja većeg korištenja obnovljivih izvora energije, a posebice nedovoljno razvijenih i cjenovno nekonkurentnih tehnologija za proizvodnju električne energije. Poticajne cijene u tom sustavu poticanja, od svojeg početka u 2007. do kraja 2015. godine, trebale su se prilagođavati padu cijena tehnologija u Hrvatskoj, odnosno te poticajne cijene su trebale bolje pratiti smanjenje troškova investicija u obnovljive izvore energije. Iako su nadležna tijela u navedenom periodu napravila određene promjene, one su bile nedovoljne i nepravovremene. Rezultat toga je što je sada sustav poticanja u prijelomnoj točki.

Prije svega, HROTE ima velike obveze u isplati proizvođača električne energije u sustavu poticanja koje trenutno nije u stanju isplatiti. Uz to, i elektroenergetski sustav ne funkcionira na odgovarajući način – ne samo zbog velikog udjela elektrana koje koriste intermitentne obnovljive izvore (prvenstveno vjetar), nego zato što proizvođači u sustavu poticanja nisu na odgovarajući način uključeni u funkcioniranje tržišta električne energije odnosno u pravilno planiranje i uravnotežavanje elektroenergetskog sustava.

Posljedica takvog funkcioniranja nacionalnog tržišta električne energije su povećani troškovi koji zahvaćaju različite energetske subjekte (HOPS, HROTE, opskrbljivače) koji na različite način pokrivaju te troškove, ali uvijek na teret krajnjih kupaca električne energije. Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji predvidio je promjene u funkcioniranju sustava poticanje, pri čemu se financiranje sustava većim dijelom oslanja na naknadu za OIEiK koju plaćaju krajnji kupci. Zato je sustav trenutno u neodrživim prilikama – HROTE na raspolaganju nema dovoljna sredstava za isplatu već ugovorenog otkupa električne energije, a na vidiku nije rješenje kako osigurati funkcioniranje cijelog sustava.

DOOR-ovi prijedlozi

Uvažavajući potrebu za hitnim rješavanjem problema s financiranjem HROTE-a, DOOR je sljedećeg stajališta:

- Radi očuvanja povjerenja u investicijsku klimu u Republici Hrvatskoj i zaštite postojećih investicija, potrebno je osigurati da proizvođači u sustavu poticanja i investitori koji imaju sklopljene ugovore o otkupu ne budu podvrgnuti posebnim porezima ili naknadama koji će značajno smanjiti prihode.
- Zbog nejasnih propisa i problema u praksi, proizvođači u sustavu poticanja nisu sudjelovali u obračunu uravnoteženja i drugih aktivnosti na tržištu električne energije. U kontekstu njihovog sudjelovanja na tržištu električne energije, DOOR smatra da je koncept EKO bilančne grupe predviđen Zakonom o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji jednostavan i provediv. To uključuje i predviđenu naknadu za članstvo u EKO bilančnoj grupi putem koje bi proizvođači u sustavu poticanja participirali u troškovima nastalim zbog njihovog sudjelovanja na tržištu električne energije. Naknada za članstvo u EKO bilančnoj grupi, koju će regulirati budući Pravilnik o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji, može se prilagoditi vrstama i veličine postrojenja, a može prenositi troškove uravnoteženja i na članove (proizvođače), odnosno odražavati (su)odgovornost za ispravno planiranje proizvodnje.
- Ispravno funkcioniranje EKO bilančne grupe ima pozitivne posljedice na funkcioniranje elektroenergetskog sustava, što će osjetiti HROTE i opskrbljivači u obračunu energije uravnoteženja, ali i operatori sustava. Time se otvara prostor za smanjenje ili barem zadržavanje postojeće razine krajnje cijene električne energije (opskrbljivači mogu biti konkurentniji, a operatori sustava neće biti toliko izloženi problemima rasta intermitentnih izvora spojenih na elektroenergetski sustav).
- Prodaja električne energije iz EKO bilančne grupe prema Pravilima prodaje električne energije, kako je predvidio Zakon, svakako zahtijeva povećanje naknade za OIEiK zbog gubitka ostvarenih prodajom te energije po reguliranoj cijeni višoj od tržišne. Međutim, takva prodaja će omogućiti drastični razvoj tržišta kroz intenzivno trgovanje. Osim što je to prilika da CROPEX postane stvarno likvidna i relevantna burza električne energije, takvo trgovanje će omogućiti opskrbljivačima bolju konkurentnost i prostor za moguća sniženja cijena električne energije.
- Uz prodaju električne energije iz EKO bilančne grupe, bilo bi poželjno da HROTE može prodavati i jamstva podrijetla električne energije (eng. Guarantees of Origin) nastala proizvodnjom proizvođača u sustavu poticanja proizvodnje električne energije. Osim dodatnog prihoda za HROTE, ovim se pojačava rad sustava jamstva podrijetla električne pomoću kojeg opskrbljivači na jasan i transparentan način mogu prodavati 100% obnovljivu energiju kupcima koji to žele.

S obzirom na navedeno, DOOR se zalaže za sljedeće:

- Smatramo da Vlada RH treba čim prije utvrditi visinu Naknade za OIEiK koja je potrebna za funkcioniranje HROTE-e u sadašnjim uvjetima (uz odgođeno funkcioniranje EKO bilančne grupe do kraja 2017. godine).
- Potrebno je čim prije osigurati funkcioniranje EKO bilančne grupe, odnosno donijeti podzakonske akte predviđene Zakonom o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji kojima se uređuje funkcioniranje EKO bilančne grupe.
- Uklanjanje obveze preuzimanja električne energije od HROTE-a, omogućava opskrbljivačima da donekle smanje svoje cijene energije. Cijene opskrbe električnom energijom trebaju u čim većoj mjeri odražavati cijene s tržišta.
- Smatramo da je dužnost Vlade RH upućivanje građana na važnost provedbe mjera energetske učinkovitosti kao ključne mjere u smanjenu računa za energiju i osiguranje kapaciteta svih dionika za provedbu tih mjera te omogućavanje korištenja u tu svrhu namijenjenih sredstava, kako iz nacionalnih izvora, tako i iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova.